

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. IV. Vtrum Satisfactio Christi fuerit ex rigore Justitiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

139. Respondeo cum Card. de Lugo, admittendo, quod possint absolutâ etiam voluntate petere contraria, v.g. vnus mortem Petri, alter ejusdem vitam, dico amborum merita & preces fore dignas quæ exaudiantur, in sensu diuino; sed quia dignitas meriti non infert præmiâti necessitatem præmiandi, penes Deum esset determinare, quem vellet præ altero exaudire: per quam exauditionem non tolleretur dignitas in actu primo meritorum Christi non exauditi. Neque est vlla repugnantia in duplici dignitate ad contraria & impossibilia, quod pluribus exemplis declarari potest. Clarissimum est, quod assertit Lugo: quando duo æquæ digni concurrunt in petendo beneficio Ecclesiastico, quivis condigne id petit, & indirectè perit alterum non exaudiri: item quando concurrunt duo emptores ad eandem indivisibilem rem emendam, & quivis offert pretium condignum: profectò quivis condigne meretur rem sibi vendi, & non alteri. Quodsi hoc tibi non sufficit, dic, ad providentiam Dei spectare, impedire ne duo Christi petant contraria voluntate absolutâ.

140. Obijcies 11. Si merita Christi essent infiniti valoris, necessitarent Deum ad amorem sui prædicum: quia omne infinitum habet vim iohinitam movendi ad sui existentiam: ergo Deus fuisset necessitatus ad ponendam Incarnationem & merita Christi, quod est absurdum. R. Negando sequelam. ad probationem R. 1. Distinguendo assumptum. Quod est infinitum bonum bonitate infinitâ propriâ & non alienâ, concedo: bonitate tantum alienâ, nego: tunc enim sufficit, quod illa bonitas ametur necessariò, quæ suam bonitatem communicat, & sic Verbum amat necessestariò. R. 2. aliter distinguendo. Infinitum bonum ex prædicato primario, necessitatur, concedo: ex prædicato secundario, fundato in alio primario finito, nego. Valor operum Christi fundatur in bonitate morali, quæ etiam in operibus Christi est finita.

CONTROVERSIA IV.

Virum Satisfactio Christi fuerit ex rigore Iustitiæ.

§. I.

Quedam ad Statum Questionis præmittuntur.

141. Notandum 1. Ad hoc vt quis dicatur ex rigore Iustitiæ Commutativæ (de qua est hic sermo) satisfacere pro aliquo debito, necesse est, vt illud debitum non sit debitum qualecunque, v.g. ex Pietate, Gratitude, Charitate, sed, quod proveniat ex Jure Activo alterius, seu, ad quod præstandum obligetur à voluntate alterius, potest ita obligare in suum commodum aut beneplacitum, vt ex profecto declarabitur in Tr. 2. de Jure & Just.

142. Notandum 2. Præsentem controversiam potissimum in eo consistere, an inter Deum & Christum intercesserit aliquod pactum seu conventio, vi cuius Christus fuerit ex Iustitiâ commutativa obligatus præstare illas actiones, quibus redemit genus humanum: item an Deus, exhibitis illis actionibus, fuerit ex rigore Iustitiæ commutativæ obligatus ad ea deinde præstanda, quæ redemptio generis humani requirebat, & in quâ per pactum præcedens conventum fuerat.

143. Notandum 3. Questionem præsentem posse in duplici sensu agitari. Primus est, an ex hypothesi, quod inter Deum & purum hominem possit huiusmodi pactum vel promissio seu conventio intercedere, inducens vel vtrinque, vel ex vna parte obligationem Iustitiæ, an, inquam, tunc ejusmodi pactum etiam potuerit intercedere inter Deum & Christum, vel an in hoc sit specialis repugnantia. Et hunc sensum sub hac hypothesi examinabo §. seq. Secundus sensus est circa ipsam hypothesin, an illa possibilis sit, an inquam inter Deum & puram creaturam possit intercedere huiusmodi pactum, quo Deus ex Iustitiâ obligetur creaturæ ad aliquid præstandum. Item an contingere possit, vt creatura Deo obligetur ex Iustitiâ, & peccando contra illam possit obligari ad aliquam restitutionem, spectantem ad Iustitiâ commutativam. de quibus ponentur reliqui §§.

144. Notandum 4. Omnes Virutes morales quæ inter homines reperiuntur, etiam esse Deo tribuendas, exceptis illis quæ vel supponunt vel involunt imperfectionem, cuiusmodi est Obedientia, quæ involuit subjectionem & inferioritatem, Gratitude, quæ supponit subiectum capax Beneficij, Pœnitentia, quæ supponit culpam, & sic de pluribus. Questio ergo est, an Iustitiâ Commutativa involvat vel supponat aliquam imperfectionem, propter quam Deo tribui non possit.

§. II.

Virum Satisfactio ex rigore Iustitiæ repugnet in Christo ex speciali ratione.

145. DICO 1. Nulla est in Christo specialis repugnantia, quod minus potuerit Deus Christo, & Christus Deo obligari ex pacto, si hoc non repugnat inter Deum & puram creaturam. Probatur, referendo & dissolvendo ea, quæ videri possent specialem repugnantiam arguere.

146. Obijciatur ergo 1. Iustitiâ est Virtus ad Alterum: atqui inter Deum & Christum non est sufficiens Alteritas: ergo non potest intercedere obligatio ex Iustitiâ. Minor probatur. Christus in recto, & vt principium Quod, importat ipsum Verbum: sed Verbum non est distinctum à Deo: ergo Creditor & Debitor non essent sufficienter distincti. R. Vt jam supra in simili responsum est, negando minorem: sicut enim ad merendum & ad obediendum sufficit Alteritas in ratione natura &

N n n 2

ra &

ra & voluntatis, ita etiam ad satisfaciendum ex Justitia, & ad servandum pactum sufficit hæc alteritas. Verbo. Si Deus se potest obligare creaturæ, poterit se obligare illi naturæ & voluntari, quæ est humanitatis assumptæ, & per consequens, poterit deinde huic obligationi satisfacere: hæc autem satisfactio spectabit ad Justitiam commutativam, quia habet pro mensura & regula voluntatem distinctam.

147. Objicitur 2. Quod non debetur, non potest præstari ex Justitia: sed satisfactio pro peccato generis humani, non debetur, ergo &c. Minor probatur. Quod est impossibile, non potest deberi. sed condigna satisfactio fuit generi humano impossibilis: ergo non debebatur à genere humano. Ergo nec poterat à Christo deberi: Vbi enim debitum principale nullum est, non potest per Novationem tale debitum in alium transferri.

148. Distinguendo ultimam consequentiam. Non potest deberi secluso omni pacto, concedo: accedente pacto, nego consequentiam. v. g. si quis occidat alterum, non teneatur ad restitutionem vitæ, quia est impossibilis: si tamen aliquis habens donum Miraculorum, promitteret alteri, se mortuum resuscitaturum, teneatur: Ergo pariter, licet genus humanum non potuerit condignè satisfacere, & per consequens ad hoc non obligaretur, quia tamen Christo hæc condigna satisfactio fuit possibilis: tunc si se per pactum ad hoc potuit obligare Deus, quod vellet illam acceptare, & Christus quod vellet illam exhibere, jam potuit nasci obligatio: neque tunc fieret Novatio, seu obligationis translatio, sed Christus esset obligatus primò & principaliter.

148. Objicitur 3. Qui solvit ultra debitum, & quidem tali solutione, quæ consistat in indivisibili, ita ut nulla formalitas possit etiam per intellectus præcisionem assignari, quæ debitum adequet, & non excedat, non solvit ex rigore Justitiæ, sed potius ex liberalitate: sed hujusmodi fuit satisfactio Christi: ergo &c. 149. Supposito pacto de exhibendis tot & talibus actionibus, nego minorem. Nam licet satisfactio Christi fuerit superabundans in hoc sensu, quod longè pauciores actus condignè satisfecissent, considerata condignitate in actu primo; attamen in actu secundo tota debebatur ex suppositione pacti. Pari modo Deus etiam si quocunque præmio dato nunquam ita præmiat merita Christi, ut majoris præmij non sint digna, præmiat tamen adequate, si plus præmij non est deductum in pactum.

§. III.

Utrum præjudicaret perfectissimo Dominio Dei, si obligaretur creaturæ ex Justitia Commutativa.

Negant præjudicare Suarez, Bellarm. Ledesma, Rebellus, Valentia, Zumel, apud Card. de

Lugo. Item Arriaga, Mendoza, VVadingus, Gronovius, alij.

Affirmat Abulensis, Durandus, Bannez, Pleponus, Vasquez, Amicus, Lugo, Ovando, ut. 9. C. 8. de Merito pu. 9. Pallav. Elparaz.

149. DICO 2. Si Deus obligaretur creaturæ ex Justitia Commutativa, hoc ipso non haberet Dominium perfectissimum in res creatas. Probatur Conclusio. Ille non habet Dominium perfectum & jus absolutissimum in res omnes, qui vi juris alieni non habet amplius potestatem moralem de re aliqua pro libito disponendi. sed si Deus obligaretur alteri ex Justitia ad aliquid, v. g. ad conservandum equum, non haberet amplius potestatem moralem de equo disponendi pro libito: ergo. Majorem supponit Tract. 2. de Jure & Just. Minor probatur. Neminem posset Deus amplius equum pro libito destruere, sicut posset, si non esset obligatus: contra enim obligatio est vinculum morale potestatis, & obligatio proveniens ex jure alienis, & vinculum morale potestatis, tribuentis eligendi (hoc est seclusa obligatione) Jus aliquid faciendi vel impediendi: ergo est manifesta diminutio Juris amplissimi & absolutissimi. Pari modo si Deus se obligaret ad aliquid faciendum, vel non faciendum, aut non impediendum, non esset amplius Dominus aut quasi dominus illius rei, cujus esset, si se non obligasset, sicut qui in fundo suo habet servitutem itineris, actus vi sui non est amplius dominus illius juris, quo potest alium prohibere, ne eat per fundum suum, & agat vehiculum, aut jumentum &c.

150. Respondent aliqui 1. Negando minorem. Nam, inquit, Deus rem aliquam tradens aut promittens, utique libere tradit aut promittit: ergo erat potens non tradere, non promittere: & hoc sufficit, ut possit pro libito disponere de re sine cujusquam injuria.

Sed contra. Nam etiam homo donans aut promittens est in sensu diviso potens non donare, non promittere: quia tamen per traditionem aut promissionem obligatur ad rem non repandam aut auferendam, ad standum promissum, ideo simpliciter per traditionem aut promissionem subit diminutionem sui juris, quam non subiret, si non traderet aut promitteret. exp. idem contingeret in Deo, aut est alia dispositio assignanda.

151. Respondent alij 2. Deum ideo adhuc post promissionem aut traditionem manere perfectissimum rei tradite aut promissæ, quia licet facta traditione aut promissione non possit amplius disponere, sicut potuisset non facta traditione aut promissione, hoc tamen non provenit ex defectu Dominij, sed ex immutabilitate voluntatis divinæ, quia scilicet non potest simul velle contraria: cum ergo donando tribuerit voluntatem non amplius deinceps de re illa aliter disponendi, jam repugnat postea re de re illa aliter disponere.

152. Sed contra argumentor 1. Si hæc immutabilitas voluntatis sufficeret ad hoc, ut adhuc post collationem juris perseveraret plenissimum dominium rei collatæ, sequeretur, quod quando humanitas Christi Domini solvit Tributum, adhuc retineret Dominium pecuniæ solutæ: quia cum fuerit impeccabilis, non potuit non habere constantem voluntatem relinquendi pecuniam solutam.

153. Contra 2. Collatio Juris non est formaliter voluntas non contraveniendi Juri; potest enim quis se obligare alteri, v.g. maritus uxori, & tamen habere expressam voluntatem adulterandi: in quo casu admittendo adulterium non mutaret villo modo voluntatem, quia semper vellet esse obligatus ad servandam fidem maritalem. Itaque si Deus posset se obligare creaturæ, & tamen adhuc maneret Dominus plenissimus, posset habere voluntatem conferendi jus creaturæ, & simul velle illud jus violare ex potestate sui dominij, quod tu vis permanere, & hoc absque vlla mutatione voluntatis: hæc autem cum repugnantiam involvant (repugnat enim habere facultatem faciendi contra jus alterius) recte colligitur, non ex immutabilitate voluntatis, sed ex defectu Dominij pleni non posse Deum amplius de re disponere.

154. Confirmatur. Si præcisè ex immutabilitate divinæ voluntatis, & non potius ex defectu dominij plenissimi proveniret, quod facta semel rei traditione vel promissione non posset Deus postmodum amplius de re pro libitu disponere, aliter quam promissit, tunc si per impossibile voluntas Dei esset mutabilis, & Deus post promissionem vellet de re aliter disponere quam promississet, nullam faceret creaturæ injuriam: consequens est contra adversarios, & absurdum: ergo non ex immutabilitate voluntatis, sed ex defectu dominij, seu ex vi juris alieni provenit, quod non possit Deus aliter disponere. Minorem adversarij ultro concedunt, & facillè probatur. Tunc fit injuria, quando contra jus alterius agit ille, qui ex iustitia obligatur ne sic agat: sed in casu posito Deus ageret contra Jus creaturæ, & contra suam obligationem ex Iustitia: ergo. Breviter: Quando Doctores formant præsentem questionem, an Deus possit obligari creaturæ ex Iustitia, statim questionis declarant per hypothesein impossibilem, an Deus ita possit obligari creaturæ ex Iustitia ad hoc vel illud agendum, ut, si non ageret, faceret creaturæ injuriam, ut videre est apud Card. de Lugo d. 3. l. 1. n. 3. & hoc affirmant adversarij. Probatur ergo major, & per consequens, quod ex adversariorum sent. sequeretur contradictoria. Ille non infert alteri injuriam, qui vitatur Jure suo. sed in casu posito Deus vitetur Jure suo: nam ante promissionem poterat ita se gerere: & per promissionem (ut adversarij volunt) nullum Jus amisit: ergo à primo ad ultimum non ex immutabilitate voluntatis præcisè, sed etiam ex defectu Dominij & Juris ple-

nissimi proveniret, quod Deus non posset amplius de re pro libitu disponere.

155. Placet hic breviter insinuare duo alia Argumenta pro Conclusionem nostram. Primum desumitur ex Impeccabilitate Dei. Nam cuicumque supposito repugnat malum culpæ & pœnæ, eadem repugnat etiam obligatio Theologica & Moralis. Habet enim omnis obligatio moralis, ut possit violari ab obligato, qui obnoxius fiat culpæ & pœnæ, quod probatur. Obligatio Moralis est necessitas vaga vel faciendi aut omittendi aliquid, vel peccandi ac subeundi reatum pœnæ si id non faciat, aut non omittat. ergo necessitas moralis non datur, ubi ejus violabilitas non datur. Antecedens probatur. Quia obligatio moralis est instituta ut medium, ad impediendum probabiliter id, quod hic & nunc intelligitur posse fieri ab obligato, etiam stante obligatione. Vno verbo. Obligationes instituuntur ad absterrendum ab aliquo actu, & perinde est ac si legislator diceret: si hoc feceris, eris reus pœnæ, eris meus inimicus. De hoc argumento plura infra, quando quaeretur, an Christus habuerit præceptum moriendi.

156. Alterum Argumentum desumi potest ex simplicitate Divini Decreti. Nam adversarij in præsentem supponunt ad minimum duo Decreta, quorum vnum sit prius altero: Per prius quidem confertur creaturæ Jus, & est omnino liberum Deo: Secundum verò est reflexum supra prius, & est necessarium ex suppositione prioris, quo Deus dicat: Quia tibi hoc promisi, & non possum non stare promissis, ideo præstabo. Verum hujusmodi decretum reflexum repugnare in Deo dictum est in primo libro.

§. IV.

Solvuntur objectiones pugnantes pro Iustitia Commutativa in Deo.

157. Obijcies 1. Promissiones divinæ salvâ Scripturâ negari non possunt. Deus enim promittit vitam æternam & alia plura, aliqua absolute, aliqua conditionate. vltimè, hæc promissiones proculdubio inducunt Deo necessitatem, seu obligationem saltem Fidelitatis: atqui hoc non potest aliter concipi, nisi præcedat in priori signo aliquis actus qui vocetur *Promissio*, quâ Deus se obliget ad aliquid faciendum, adeoque oppositum sibi reddat illicitum, ac deinde eliciat actum reflexum, quo dicat: quia hoc promisi, & turpe est verbis non conformare facta, ideo faciam. ergo in Deo est admittendus actus ad quem moveatur ab actu elicito in signo priore.

2. Promissiones Dei non esse explicandas, sicut promissiones hominum. Nam inter homines potest promissio stare cum proposito non servandi promissa, & cum negatione rei promissæ, & ideo habet vim inducendi obligationem moralem, quæ sit loco necessitatis physicae, quam non

N n n 3

potest

Potest inducere in hominem, & per consequens potest accedere alius actus, quo reflexè velit huic obligationi satisfacere. In Deo verò promissio inducit Metaphysicam necessitatem, & non potest conjungi cum negatione rei promissæ: ergo promissio Dei non est voluntas se obligandi ad habendum alium actum reflexum, sed est voluntas faciendi aliquid in favorem promissarij, & hoc ipsum revelandi antecederet ad executionem illius voluntatis. Hæc revelatio fundat in homine spem certam futuri eventus, quia homo credit Deum omnia posse quæ vult, & quæ semel vult, non posse amplius nolle. Ipsa itaque Dei promissio est formaliter ipsa Fidelitas, id est, voluntas conformandi facta dictis.

158. Hanc promissionis divinæ explicationem postquam eam tradideram in Tr. de Sacramentis, reperi postea approbatam apud Card. Palav. & P. Esparza, citatque pro eadem D. Bonaventuram, Scotum, Durandum, & plures apud Ruiz d. 16. de Volunt. Dei l. 7. Specialiter autem adducendus est præcipuus adversariorum P. Suarez, in opusculo de Libert. Dei d. 2. l. 2. hic ergo postquam prolixè ex SS. Lit. probasset, non posse Deo negari promissiones inducentes Debitum, hoc autem *Debitum* n. 9. dixisset, aliud non esse, quàm ipsam necessitatem faciendi rem promissam, postea n. 10. movet sibi objectionem, & ad eam responderi n. 13. his verbis. [Nihilominus est alius modus respondendi, qui mihi magis probatur: admittendo, Promissionem divinam aliud non esse, quàm declarationem divinæ voluntatis, & propositi de aliquo Beneficio alicui præstando, vel absolute, vel existente tali conditione.] Postea n. 15. sic infert. [Simplex Dei assertio æquivaleret assertioni juratæ: ergo multo magis æquivaleret promissioni. Deinde ex S. Athanasio & evidenti ratione ostendit, Juramentum Dei aliud non esse, quàm simplicem assertionem, neque huic quidquam roboris aut firmitatis superaddere: imò omnem assertionem Dei esse Juramentum, quia Deus semper se in Testem adhibet: quandoque tamen expressius jurare se dicit, non ad addendam firmitatem, sed, ut S. Paulus loquitur, ad ostendendam pollicitationis hereditibus immobilitatem divini consilij, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium haberemus.]

159. Objicitur 2. Scriptura sæpè Deum in retribuendo *Justum* vocat, & S. Paulus Gloriam vocat Coronam *Justitiæ*: dicimur etiam empti esse pretio magno: atqui hæc omnia sonant *Justitiam* commutativam, & Scriptura debet accipi in sensu proprio, si possit. Eodem modo SS. PP. dicunt, Christum ad amissum *Justitiæ* satisfecisse.

2. 1. Cùm ostenderimus, *Justitiam* Commutativam supponere in suo supposito imperfectionem, hoc ipso nec Scriptura nec PP. de illa *Justitia* accepta in rigore Scholastico intelligi aut accipi possunt, sed intelligi debent de *Justitia* seclusis imperfectionibus, & de Eminentiali potius

quàm formali, nempe, quæ in effectu perinde habeat, ac si in Deo daretur *Justitia* commutativa proprie dicta.

160. 2. Deum dici *Justum* Iustitiam Providentiali & Gubernatrice, quæ non tantum metaphoricè, sed proprie potest dici *Justitia*, ab Aristotele numeretur primo loco inter partes *Justitiæ*, ut observat P. Esparza. Pertinet itaque ad *Justitiam* Providentialem & Gubernatricem, semper procurare id quod expedit Bono communi, & quod est juxta rerum exigentias. Hoc modo Deus semper est *Iustissimus*: quando commutatur conformiter exigentij physice rerum, tunc adæquat eorum exigentias perinde, ac haberent Ius adversus Deum, quo sensu solent Philosophi dicere, quod Materia prima habent Ius ad Formam. Quando autem Deus in exigentiarum dispensat, tunc semper facit compensationem, ut in primo libro probatum est. quo loco loquitur etiam S. Dionysius de divinis nominibus. [Divina, inquit, *Justitia* omnia disponit ac determinat, omniaque non confusa inter se nec permixta custodiens, quod cuique accommodatum tribuit.] Itaque, Deus dicitur iuste egere omnibus, quatenus omnia coordinat summi Providentiæ, ne posteriora præjudicent prioribus, nihil eveniat fortuito. Hæc ratione omnia Scripturæ & PP. Testimonia non solum aptè explicantur, sed etiam quæ in speciem contraria videri possent, facile conciliantur. Nam aliquando SS. PP. negant Deo *Justitiam*. sic S. Anselmus apud Card. de Lugo ait: *Iustus es, non quia nihil nobis debitum, sed quia facis, quod decet te summi bonum*. S. Bernardus Serm. 1. de Annuntiat. 3. *Deus*, inquit, merenti negaret præmium, nisi foret injuria. S. Augustinus 1. Confess. c. 4. *hodie debita nulli debens*. Nos hæc interpretemur: reddere Deum debita physica sine debito moralibus. 3. de lib. arb. c. 16. *Deus*, inquit, nulli debet aliquid.

161. Sed, quæ sit in hoc puncto mens Angelici Doctoris D. Thomæ, audiamus. Is exp. 1. 2. q. 114. in C. expressè docet, quod licet homo mereatur apud Deum, non tamen intercedat inter Deum & hominem *Justitia*, quia homo omnia habet à Deo. Deinde in responsione ad 2. objectionem, quæ ex merito arguebat Deum fore debitorem creaturæ, respondet, quod quia actus nostra non habet rationem meriti, nisi ex præsuppositione divinæ ordinationis, non sequitur, quod Deus efficiatur simpliciter debitor nobis, sed sibi ipsi, in quantum debitum est, ut sua ordinatio impleatur.

162. Ulterius, & quidem in proprio loco videl. 1. p. q. 21. a. 1. cujus titulus est: *Si in Deo sit Justitia*. cùm sibi objecisset, quod actus *Justitiæ* reddat debitum, sed Deus nulli est debitor. ad 3. sic respondet. [Debitum attendi potest dupliciter in operatione divina: aut secundum quod aliquid debetur Deo, aut secundum quod aliquid debetur rei creatæ: & utroque modo Deus

Deus debitum reddit. Debitum enim est à Deo, ut impleatur in rebus id, quod ejus Sapientia & voluntas habet, & quod suam bonitatem manifestat: & secundum hoc Iustitia Dei respicit decentiam ipsius, secundum quam reddit sibi, quod sibi debetur. Debitum etiam est alicui rei creatæ, quod habeat id, quod ad ipsam ordinatur, sicut homini, quod habeat manus, & quod ei alia animalia serviant; & sic etiam Deus operatur Iustitiam, quando dat unicuique quod illi debetur secundum rationem suæ naturæ & conditionis. Sed hoc debitum pendet ex primo, quia hoc unicuique debetur, quod est ordinatum ad ipsum secundum ordinem divinæ Sapientiae. Et licet Deus hoc modo debitum alicui det, non tamen ipse est debitor, quia ipse ad alia non ordinatur, sed potius alia ad ipsum. Et ideo Iustitia quandoque dicitur in Deo Condecencia bonitatis suæ, quandoque verò retributio pro meritis, & utrumque modum tangit Anselmus, dicens: cum punis malos, iustum est, quia bonitati tuæ condecens est.] Hæc S. D. & nos cum illo.

Ex hæcenus disputatis colligitur, inter Deum & Christum non intercessisse Pactum inductivum obligationis reciprocae ex Iustitia. Vtrum verò Christus ex Iustitia potuerit se obligare Deo ad satisfaciendum pro peccato generis humani, patebit ex dicendis infra de Impeccabilitate Christi, excludente omnem obligationem moralem.

§. V.

An pura creatura possit obligari & satisfacere Deo pro debito ex Iustitia Commutativa.

TRIA in quaestionem veniunt. Primum, an homo possit erga Deum exercere actum Iustitiæ commutativæ. Secundum, an possit peccare contra Iustitiam debitam Deo, (quas duas quaestiones distinguo propter Recentiores Hispanum, qui affirmat illud primum, & negat secundum.) Tertium, an ex peccato contra Iustitiam possit creatura contrahere obligationem restituendi proprio dictam.

164. DICO I. Potest Creatura pura exercere erga Deum actum Iustitiæ commutativæ. Ita communis contra Vasquez, & quosdam RR. Romanos. Probat Conclufio. Omne Dominium & Ius Proprietatis est Terminus Iustitiæ commutativæ: Deus habet perfectissimum Dominium Proprietatis: ergo habet Terminum Iustitiæ commutativæ. Majorem concedunt Adversarii, & negant minorem, quæ quàm sit ex sensu communi, nemo ignorat. Fundamentum autem adversariorum hoc negandi, est meo iudicio leve. Dicunt, Ius proprietatis tantum reperiri in illis Suppositis, quæ ex re sua possunt capere aliquam utilitatem, & ideo etiam definiunt Iustitiam Commutativam, quod habeat pro mensura voluntatem alterius potentis obligare in suam

Utilitatem, atqui Deus nullam potest capere Utilitatem ex creaturis. Ergo &c. Hanc tamen acceptionem rejeci Quindecim ab hinc annis, & dixi, dicamque in Tr. de Iure & Iust. non requiri plus, quàm quod quis possit obligare in beneplacitum suum, sive hoc afferat Utilitatem strictè dictam, sive non.

164. Reperio nunc hoc ipsum in M. S. Recentioris Hispani, qui dicit, ad Ius propriè dictum plus non requiri, quàm posse rem ordinare in quoscunque usus, pro solo suo libitu, & arbitrio, & nullâ aliâ spectatâ utilitate, quàm exercendi suam libertatem in propriam gloriam, quin vllus illi possit dicere nisi stultè, *Cur ita facis?* Addit ulterius, aliquos nimis scrupulosos esse, in negando, quod Deus ex rebus possit capere aliquam utilitatem. Nisi enim fiat lis de Vocabulo, omne quod est Bonum Naturæ Intellectuali, dicitur illi commodum: Deo autem esse Bona multa creata, dubitari non potest, ut sunt Honor, Fama, Laus &c. Ulterius, quia omnia quæ amantur alicui personæ amata propter se, dicuntur amari ut vtilia tali personæ; atqui omnia creata possunt & debent amari ut bona Deo propter se amato, verâ charitate: ergo sunt Deo vtilia. 3. Quia omnia illa quibus vivimus propter Bonitatem quâ fruimur, dicuntur vtilia viventibus: atqui omnibus creatis Deus vivitur propter suam Bonitatem quâ fruimur: ergo creata sunt Deo vtilia. 4. Quia Fama secundum illum respectum quem dicit: *Bona*: ad habentem & illâ gaudentem, dicitur, est, & computatur inter Bona vtilia, quæ possunt esse materia Iuris proprietatis: atqui eundem respectum habet ad Deum bona Fama Dei, quem habet ad hominem: siquidem illam Deus habet, & de illa gaudet non solum propter nos, sed primò, principaliter & ultimò propter seipsum: ergo etiam bona Fama est Deo vtilis. 5. Quia ex ipsis adversariis aliqui concedunt, creata omnia conducere ad Felicitatem Dei; imò etiam audent concedere, nos posse impedire actum Felicitatis divinæ proprium. Si ergo impedire possumus actum divinæ Felicitatis proprium, possumus vel negativè saltem Deo dare, vel positivè divinam Felicitatem promovere actione nostrâ. Addit denique hoc Epiphonema. *Non ergo sumus adeo inutiles pro divina felicitate homines, ut isti DD. vocentur dicunt, re tamen ipsâ negant.* Hæc Theologus Romanus contra antecessores Romanos.

165. Confirmo nunc Conclusionem. Nemo prudenter negare poterit, quod Deus habeat Ius ordinandi aliquas nostras actiones ad suum beneplacitum. si enim Deus nihil omnino creare voluisset, hoc nihilum certè ad nullius alterius utilitatem ordinasset, sed ad suum placitum: ergo etiam creationem mundi, & quæ in mundo fiunt, potest ad placitum suum ordinare: ergo potest nostra voluntas tale placitum habere pro mensura, quia honestum est præstare Deo id, quod exigit præstari per voluntatem potentem obligare ad placitum suum: potest etiam Deus hoc suo jure cedere,

cedere, ita ut homo non sit obligatus ad hoc vel illud faciendum: ergo debet ad aliquam virtutem spectare, attendere hanc honestatem: hanc nos dicimus esse Iustitiam commutativam, quia est simillima illi quæ est inter homines. Nam quodd inter homines id, ad quod unus obligari potest alteri ex Iustitia, afferre possit illi alteri aliquam utilitatem strictè dictam, hoc est, quæ promoveat ejus felicitatem, & pellat aequaliter miseriam, non est nisi materialis differentia, neque enim hoc est necesse attendi à Iustitia, sed præcisè sufficit attendi beneplacitum alterius, & gratiæ plus requiritur.

166. DICO 2. Potest Deus obligare creaturam ex Iustitia. Conclusio est contra Recentiores sæpè laudatum, qui admittit, quodd Creatura possit exercere erga Deum actum Iustitiæ, sed non ex obligatione. Fundamenta referam & solvam postea. Probatur Conclusio ex dicendis Tr. 2. de Iustitia. Actus Iustitiæ specificatur à Iure alterius, & à voluntate illius obligativa in suum placitum; & sine hac obligatione præcedente & specificante non exercetur actus Iustitiæ: ergo si creatura potest exercere actum Iustitiæ erga Deum, ut concedit Adversarius, debet ad hunc obligari. Antecedens probatur. Actus Iustitiæ attendit & præstat æqualitatem hoc sensu, quatenus alteri tribuit, quod ipsi debetur vi Iuris prædicti: sed vi Iuris nihil debetur, nisi adsit obligatio: ergo hac obligatio specificat actum Iustitiæ. Major est omnium. Minor probatur. Hoc debitum non est debitum physicum, sed tantum Morale: atqui debitum morale, est obligatio: ergo debitum quodd attenditur à Iustitia, est obligatio.

167. Confirmatur. Qualecunque, & quantumcumque Ius habeat Petrus in rem suam, v. g. librum, si hic & nunc nolit hoc Iure uti adversus me, tunc sicut ego non violo Ius illius usurpando librum, ita non exerceo actum Iustitiæ o-mittendo usurpationem: hoc ipso enim quodd nolit uti Iure suo adversus me, censetur quoad me cedere Iure suo: quando autem alter quoad me cedit Iure suo, ego habeo Ius usurpandi rem alterius: ergo si non usurpem, abstinere ab usu Iuris mei: atqui, abstinere ab usu Iuris mei, non est actus Iustitiæ; quod mihi tam certum est, quàm quid esse possit: ergo à primo ad ultimum actus Iustitiæ supponit, quodd alter adversus me utatur Iure suo: atqui uti Iure suo adversus alterum, formalissimè aliud non est, quàm illum obligare & coercere: (prout ipse adversarius semel iterumque definit) ergo actus Iustitiæ supponit obligationem. Nunc fundamenta adversarii videamus.

168. Objicit ergo 1. Nulla actio creaturæ potest fieri invito Deo: ergo nulla potest esse injusta strictè contra Deum. Probatur Consequencia. Quia nequit esse injustitia, nisi contra patientem injuriam involuntariè, & consequenter merè patientem. Antecedens verò probatur. Quia Deus omne peccatum antecedente voluntate omnino liberà, tum à necessitate, tum à co-

actione, à vi & fraude, permittit peccatum fieri: de concurrens etiam liberè ad actionem omnem creaturæ immediatè, nullo cogente: Ergo nullum peccatum fit invito Deo, & involuntarium peccate. Ex quo patet, nullum peccatum fieri contra obligationem Iustitiæ, quæ teneamur Deo; cum spontaneo concursu Dei & omnino libero decreto permissivo, non est composibilis obligatio Iustitiæ: atqui omnis actio humana, cum peccaminosa, est talis: ergo &c.

169. Adducit deinde auctoritatem Prudentij, sic ex Persona Dei canentis.

*Invito me aliquis poterit peccare Tonante?
Cui facile est in corde hominis componere scelus,
Quos libeat, sibrasque omnes animare potius
Pulsibus, & totum venis infundere bonum.*

Priusquam directè respondeam ad argumentum, ostendo id omnibus solvendum est, quia nimium probat. Probaret, inquam, argumentum, quodd neque contra obedientiam Deo debitam homo peccare posset.

Suppono autem cum Theologis, in eo differre obedientiam seu obligationem ex obedientia à obligatione ex Iustitia, quodd illa obliget in bonum obligari, hæc autem possit intendere bonum solius obligantis. In cæteris ita conveniunt, ut totum Argumentum factum possit obedientiam applicare.

170. Primò, sicut obligationis ex Iustitia causa est Voluntas Domini proprietatis, ita causa obligationis ex Obedientia, est voluntas Superioris habentis Ius Iurisdictionis. Secundò, cum Dominus proprietatis potest vel vincentem, vel pro certo solum casu, respectu hujus vel illius personæ obligationem tollere, vel suspendere: ostendendo Iure suo, ita legislator potest obligationem præcepti vel omnino tollere, vel hanc aut illam personam eximere, hunc vel illum casum excipere &c. Tertiò. Sicut habet Axioma, quodd volenti & consentienti non fiat injuria, & injuriam nemo nisi invitatus patitur, ita patet dictum, quodd Superiori consentienti & volenti nemo se refractarius, & quodd Inobedientia non nisi invito Superiore committatur.

171. Hinc infero. Si ergo, ut vult obceptor, concursus immediatus Dei, & providentia illius permissiva peccati, sufficiunt, ut simpliciter Deus ut Dominus proprietatis non sit inveni, quantum requiritur ad obligationem Iustitiæ, hæc eadem sufficiunt, ut non sit inveni quantum requiritur ad obligationem obedientiæ. Item, sicut illa per adversarium sufficiunt, ut Deus censeatur nolle uti Iure suo, vel Ius suum suspendere &c. ita sufficiunt, ut censeatur nolle Legi Rigore uti Superior, velle hunc vel illum casum excipere. Denique sicut ille concursus & providentia per adversarium non possunt stare cum Voluntate obligandi ex Iustitia, ita ego inferam, non posse stare cum Voluntate obligandi ex obedientia. Ergo tollitur obligatio ex obedientia, si tollitur obligatio ex Iustitia.

Pro solutione Argumenti, & ad excludenda seu prævertenda ea, quæ adversarius adducit pro discrimine inter Iustitiam & Obedientiam,

172. Advertendum est primò, tam Dominum proprietatis, quàm Legislatorem posse denominari *Invitum* à duplici actu suæ voluntatis. Primus actus quem habet, est, quo vult alteri hoc vel illud non licere: Alter actus est, quo rem illam ipsam quam vult non licere, vult etiam, quantum in se est, efficaciter non fieri.

173. Advertendum est 2. Hos duos actus posse ab invicem separari, & quidem reciprocè. Potest enim Dominus pecuniæ velle non licere furtum servo, & tamen potest in animo desiderare illud fieri, ut habeat causam illum puniendi, in quem finem non solum non vult, quantum potest, furtum impedire, sed etiam facit occasionem furandi, exponendo pecuniam in tali loco, ubi servus furari possit. Econtra potest habere dominus voluntatem efficaciter, quantum potest, impediendi ablationem pecuniæ, v. g. parens vult omni modo impedire filium, ne attrahat pecunias, & tamen non habebit voluntatem illum obligandi in conscientia. Pari modo se res habet potest in Legislatore, ut manifestum est.

Advertendum 3. Vnumquemque horum actuum sine altero sufficere, ut dicatur esse *Invitus* circa talem actionem. Et quidem de secunda voluntate, non est dubium, & adversarius hoc supponit. De priore, facile ostenditur: Nam de Deo rectissime dicit Scriptura: *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.* atqui hoc non potest intelligi de priore voluntate, cum Deus permittat peccata quæ possent impedire: ergo est intelligendum de secunda: ergo, nisi fiat quæstio de nomine, ratione huius actus sicut dicitur volens peccatum, ita dici potest peccatum invito Deo fieri. idem enim est ac dicere. *Deo non consentiente, non dante, sed negante facultatem.* His positis,

174. Respondeo & Dico, priorem actum sine secundo sufficere ad inducendam obligationem ex Iustitia, sicut sufficit ad inducendam obligationem ex obedientia, & per consequens, sicut Deus potest velle aliquid non licere ex potestate Legislativa, & tamen simul habere voluntatem permittendi illud, & etiam concurrendi, ita potest aliquid velle non licere ex Dominio proprietatis, & tamen simul habere voluntatem permittendi & concurrendi. Quòd autem illa prior voluntas sufficiat ad obligationem inducendam, patet in exemplo allato, & est res apud alios indubitata. Cum ergo servus furando adhuc peccet in illo casu contra Iustitiam, necesse est fateri, quòd operetur invito Domino: atqui Dominus tunc non habet nisi voluntatem priorem, ut ponitur in casu: ergo illa sufficit ad denominandum Dominum *Invitum*. Ergo pariter poterit Deus *Invitus* esse ad hoc, ne bonæ suæ famæ detrahatur, & tamen velle detractionem permittere, quia ex certis causis non vult nisi hæc auxilia,

quæ videt fore inefficacia, dare, ergo malè inferatur ab adversario: Deum non esse *Invitum* illo modo, qui requiritur ad inducendam obligationem ex Iustitia, eò quòd non sit *Invitus* in alio sensu, nempe quo quis *Invitus* aliquid patitur per vim vel fraudem, quo sensu Prudentius negavit *Invito* Deo fieri peccatum.

175. Obicit 2. Providentia divina vitur peccatis quæ talibus ad fines suos, ut sæpè testantur SS. PP. Ergo peccata sunt vsus quidam liber omnino, & actus secundus divini Dominij. Ex quo duas conclusiones infert adversarius. Prima: Ergo nulla actio creaturæ, etiam ut mala est, potest esse Læsis Dominij divini. Patet, inquit, consequentia. Quia non potest esse Læsis Divini Dominij ut potentis Dominari pro libitu, ea Actio, quæ Deus exercet suum Dominium Liberum, & omnino liberè dispositivum de ipsa creatura. Secundò infert. Ergo nulla actio creaturæ est Impeditiva Divinæ Libertatis Dispositivæ, hoc est, potentis uti qualibet re creatâ: nam ipse vsus libertatis divinæ dispositivæ, & potestatis videnti rebus omnibus, nequit esse impeditiva talis libertatis & potestatis.

176. Hoc argumentum etiam retorqueri potest in Obedientia. Si enim peccatum est ipse vsus Dominij proprietatis, quia Deus illo vitur ad alios suos fines, etiam erit vsus Jurisdictionis, quia etiam vitur illo ad Bonum subditorum. Si ergo non est absurdum, ipsum vsum Jurisdictionis seu Superioritatis esse Inobedientiam, etiam non erit absurdum, ipsum vsum proprietatis esse injustitiam, vel econtra, si hoc est absurdum, etiam erit illud prius. Pro responsione

177. Nota 1. Vsum rei, & rem quæ vitur, esse distincta. Instrumentum enim Fabri non est ipse vsus Fabri, in quo sanè æquivocat argumentum. Vsum rei est applicatio ipsius rei ad aliquem effectum ponendum. Itaque peccatum est res quæ Deus vitur ad obtinendum aliud bonum, v. g. bonum pœnitentiæ vel vindictæ; sed peccatum non est ipse vsus peccati: vsus enim peccati est, quando Deus objectivè applicat peccatum intellectui peccatoris per illuminationem, quæ movetur ad pœnitentiam, & sic obtrinet finem suæ permissionis peccati, qui erat Pœnitentia.

178. Nota 2. Licet Deus per peccatum non impediatur ab vsu ipsius peccati, impeditur tamen ab vsu illius actus qui per peccatum excluditur, cuius vsum Deus haberet, si peccatum non poneretur; per peccatum autem impeditur ab illius vsu: & quidem vsus illius actus boni magis à Deo intenditur, quàm vsus peccati: hoc est, Deus mallet peccatum non poni, quàm poni. His observatis

Respondetur ad objectionem: concesso antecedente, negando omnes consequentias, nullâ exceptâ: quia omnes fundantur in confusione vsus & rei quæ quis vitur.

179. DICES: Ipsum peccatum est etiam actio Dei, quia Deus immediate influit: ergo quatenus

O o o

tenus Deus per suam providentiam illam actionem dirigit ad aliquem finem, est etiam usus. Deum esse causam peccati per accidens, & peccatum dici & esse actionem Dei per accidens, quatenus est contra ipsius inclinationem, & quatenus non habet Deum pro causa determinante, sed creaturam, ut dictum est in 2. lib. Eodem sensu potest vocari usus Dei per accidens: sed deinde transmissa primâ consequentiâ, nego secundam, vñ cum sua probatione. Nam iste usus per accidens impedit Deum ab usu alterius actus per se magis desiderato. Hoc autem sufficere ad Injustitiam ostenditur ex humanis. Qui sciret, quod si esset transurus per talem plateam, esset accepturus aliam, pateretur adhuc Injuriam, etiam si illam plateam cum tali Scientia adiret, veller enim adhuc alterum obligatum ad non percutiendum: sic S. P. Ignatius passus fuisset Injuriam, si à congregatis in aula Scholarum fuisset flagris infamibus exceptus, cum tamen præcius adiverit, potens facile declinare: Itaque ille talis esset percussione causa per accidens, quia sine illius accessu ad talem locum alter non posset in illo loco percutere: porro hanc percussione prævisam posset homo ordinare ad finem supernaturalem. Sic ergo Deus prævidens quod Petrus cum tali auxilio esset peccaturus, v. g. detrahendo Deo, potest pati injuriam, etiam si ipsius peccati causa per accidens sit, præbendo hoc auxilium inefficax, & influendo ut causa universalis, & simul ordinando ad alium finem.

180. Negamus ergo adversario id, quod vñicè pro Fundamento assumit, nempe, quod ad peccatum Injustitiæ non sufficiat, esse contra voluntatem obligativam ad oppositum, & quod prius Dominum illâ re, quam Jure suo exigit, & quod insuper requiratur, ut actio injusta sit omnino involuntaria Domino, ita ut à nulla illius voluntate dependeat, ne quidem permissiva.

Supposito nunc, quod Deus possit obligare ex Iustitia, Quæritur ulterius, utrum possit obligare graviter, vel tantum leviter & sub Veniali. In quo puncto est iterum singularis Opinio ejusdem Recentioris Hispani, quod tantum possit obligare leviter. Supponit autem pro Fundamento, quod quod aliquis est ditior, eò major debeat esse Damnificatio, ut sit Gravis & Mortalis. hinc concludit. Deus est infinite dives: ergo respectu Dei omnis Damnificatio est levis, & propemodum nihil: ergo non potest esse sub gravi obligatione.

Hoc Fundamentum rejiciam in Tract. 2. de Jure & Iustitia, & ostendam oppositam Sententiam esse communiorē, quæ docet, eandem quantitatem gravem esse pro omni generis hominibus per se constitutam; quam sententiam nuperrimè impressit P. Esparza, ut mirer, hunc Recentiorē dicere, suum fundamentum esse ab omnibus receptum.

181. Præterea discursus adversarii fallit, & ex ipso Fundamento illius potest ostendi Falla-

cia. Si enim gravitas læsionis debet desumere respectivè ad divitias, & Deus est infinite dives, tunc ne leviter quidem poterit Deus obligare Injustitia. Probo. Qui enim est infinite dives, ne leviter quidem respectivè ad suas divitias comminari potest. Nam divitiæ infinite habebent, ut quocunque finito ablato adhuc tantum remaneant infinite, adeoque per ablationem finiti non redditur ille dives pauperior: atqui Damnificatio respectivè levis debet saltem leviter nocere pauperiorem: ergo si Deus ob infinitas divitias non potest Damnificari graviter, nec potest comminari leviter: ergo qui concedit Deum posse se Damnificari leviter, debet etiam concedere, posse damnificari graviter. Ratio est, quia si Damnificationem gravem plus non requiritur, quam quod res in qua damnum datur, sit in se Magna, sunt autem aliqua Bona Dei in se Magna, dicente Apostolo: *Empti enim estis pretio magno.*

182. Imò, ego existimo, nihil in toto Mundo esse tam vile, quod non possit esse Materia Gravis Injustitiæ Deo debita. Nihil enim est, quod in se non sit Magnum, etiam si respectu totius Universi censetur esse quid parvum. Nihil enim est, quod non occupet totam providentiam Dei circa pulchritudinem hujus Universi, cuius complementum est etiam minimus pulvericulus. Sed hoc prosequi non est necesse.

Quæstio vltior est, an Creatura ex peccato Injustitiæ contra Deum, possit contrahere obligationem faciendi Restitutionem propriè dictam. Hæc quæstio plurimum habet de nomine Restitutionis. Suarez, Card. de Lugo, & Pallavicinus, negant esse vñquam possibilem Restitutionem propriè dictam. Alij communiter concedunt, quibus prænominatus Recentior etiam accedit, ex suppositione læsionis injustæ: quia verò negat hypothesein, ideo sic concludit. Non potest creatura pura satisfacere ex Iustitia commutativa Deo offenso, non ex defectu virium, sed ex defectu materiae.

183. DICO 3. Potest dari læsio luteolæ vini, pro qua possit fieri restitutio strictè dicta. Probatur. Illa est restitutio strictè dicta, quæ compensatur damnum illatum ex obligatione contracta per priorem læsionem, ad impedendum scilicet, ne damnum continetur. Sed talis potest fieri pro damno & injustitia contra Deum commissa: ergo vera est Conclusio. Majorem suppono ex Tract. de Iust. & declarabitur in solutione objectionum. Minor declaratur in exemplis. Præcipiat Deus ex Iustitia, ut hæc vel illa res asseruetur in tali determinato loco, v. g. Calix in Templo. si ego calicem inde auferam, peccarem contra Iustitiam, non quidem peccato furti, nam ubicunque res existat, est in possessione Dei, nec ablatio illum latet: sed quod in tantam existentiam localem, ad quam Deus habet Ius. Quis jam neger, me ex Iustitia teneri ad reportandum Calicem & restituendum illi loco: atqui hæc erit restitutio propriè dicta, secundum delictum.

descriptionem positam: ergo &c. Item si Deum blasphemando inhonorarem & infamarem, quis neget nasci obligationem retractandi? hoc si fecero, erit restitutio propriè dicta, & quidquid amplius requiritur, gratis requiritur.

184. Obijciunt 1. Restitutio propriè dicta essentialiter supponit diversitatem Patrimoniorum læsi & lædenti, quia supponit lædentem habere aliquid in suo Dominio, ad quod exhibendum non posset obligari à læso antecederet ad læsionem: atqui creatura respectu Dei non habet patrimonium, & quidquid post illatam injuriam Deus exigere potest, etiam ante injuriam, aut eā non posita exigere potuisset: ergo &c. Major probatur. Si enim lædens non habet diversum patrimonium, & læsus exigit aliquam actionem, tunc lædens præstando hanc actionem non reparat (formaliter loquendo) damnum illatum, sed præcisè caver, ne Dominus novum damnum ex carentia actionis patiat: atqui Restitutio est formaliter Reparatio Damni illati, & non mera abstinentia à nova læsione: ergo ubi non est diversum patrimonium, non habet locum Restitutio propriè dicta.

2. Negando universaliter majorem. Ad probationem distinguo Majorem. Si læsus exigit hanc actionem Titulo Dominij, concedo, si Titulo Læisionis præcedentis præcisè, nego, & do instantiam. Qui furatur equum, facit Restitutionem propriè dictam reducendo equum. Quæro, quid hic expenderit de suo patrimonio? nihil planè, nam equus non est ipsius. Si dicas,

quòd expendat illam actionem reductionis, ad quam non poterat ante furtum obligari, pariter ego dico, quòd qui refert Calicem ad Templum, expendat illam actionem, ad quam non poterat ante ablationem obligari.

185. DICES. Imò Deus potuisset illum obligare ad talem actionem, si alius calicem abstulisset. Sed contra. Quia tunc obligaret Deus Titulo Dominij, non Titulo Læisionis factæ. Ad hanc ergo obligationem restituendi, non est opus diverso patrimonio, neque diminutione proprii patrimonij, sed satis est, quòd talis actio sit in mea potestate physica, & quòd hic & nunc non exigatur alio Titulo, quàm Læisionis injusta.

186. Obijciunt 2. & faciunt hunc discursum. Quando mancipium damnum intulit Domino, & postea conatur reparare laborando in vinea, tunc vel Dominus exigit aliquem laborem in vinea, vel non exigit: Si non exigit: ergo mancipium non tenetur ex Justitia laborare: si exigit: ergo exigit ut Dominus: ita ut, si mancipium non laboraret, inferret novum damnum. 2. Si Dominus nihil mandat mancipio de labore, relinquit tamen illi potestatem laborandi, tenetur Titulo Læisionis præcedentis, quæ etiam tunc pro Domino interpellat, sicut interpellaret, si Dominus mancipium muniveret, inscius damni illati. Hæc omnia melius intelligentur ex ijs, quæ de conceptu Juris & Justitiæ copiose traduntur in secundo Tractatu.

Operis de Justitia &
Jure.

CAPVT II.

DE CAUSSA FINALI SEV MOTIVA INCARNATIONIS.

Non accipimus hanc Causam Finalem & Motivam in rigore physico. Nam extra dubium est, Decretum Dei, si sit Deo adequatè intrinsecum, nullam habere causam physicam: sed accipimus pro Objecto Finali, seu pro illo ad quod obtinendum Incarnatio est ordinata, & per quod respondetur interroganti, cur Deus decreverit Incarnationem: seu, in quem finem, & Cui Bono voluerit Deus Incarnari.

187. Certum autem ex fide est, Redemptionem generis humani fuisse Finem Incarnationis, propter quem, seu ad quem obtinendum decrevit Deus Incarnationem Verbi in carne passibili. Jo. 3. Sic enim (inquit Christus ad Nicodemum) Deus dilexit mundum, ut Filium suum unige-

nitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. 1. Jo. 4. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Lucæ 19. Venit enim Filius hominis querere & saluum facere quod perierat. 1. ad Timoth. 1. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quòd Christus Jesus venit in hunc mundum, peccatores salvos facere. Matth. 9. Non veni vocare justos, sed peccatores. Denique in Symbolo Nicæno profitetur: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis, & Incarnatus est.

Hoc supposito sit

O o o 2

CON.